

**INVALIDITĀTES LIETU NACIONĀLĀS PADOMES SĒDES
PROTOKOLS**

Rīgā

Nr.4

2023.gada 20.decembris

Sēdi vada:

U.Augulis labklājības ministrs, Invaliditātes lietu nacionālās padomes (turpmāk – ILNP) priekšsēdētājs.

ILNP locekļi vai to deleģētie pārstāvji:

I.Balodis Invalīdu un viņu draugu apvienība “Apeirons” valdes priekšsēdētājs;

K.Briškens satiksmes ministrs;

M.Petroviča Veselības ministrijas (turpmāk - VM) Integrētās veselības aprūpes nodaļas vadītāja (deleģētā persona);

Z.Pūce Sabiedrības integrācijas fonda sekretariāta direktore;

N.Repina Izglītības un zinātnes ministrija (turpmāk - IZM), padomniece iekļaujošās izglītības jautājumos (deleģētā persona);

L.Rozentāle Klimata un enerģētikas ministrijas (turpmāk - KEM) valsts sekretāra vietniece enerģētikas jautājumos (deleģētā persona);

L.Užule Latvijas Pašvaldību savienības (turpmāk – LPS) Komunikācijas nodaļas vadītāja (deleģētā persona);

E.Vorslovs Latvijas Nedzirdīgo savienības valdes priekšsēdētājs – prezidents.

ILNP locekļi, kuri sēdē nepiedalās:

E.Baldzēns Latvijas Brīvo arodbiedrību savienības priekšsēdētājs;

I.Bērziņa vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministre;

K.Biezais Latvijas Neredzīgo biedrība, Centrālās valdes priekšsēdētājs;

M.Grāvis Biedrība “Rīgas pilsētas “Rūpju bērns””, valdes priekšsēdētājs;

D.Dadzīte Latvijas Parolimpiskā komitejas prezidente;

K.Gorkšs Latvijas Darba devēju konfederācijas ģenerāldirektors;

I.Leimane – Biedrība “Resursu centrs cilvēkiem ar garīgiem traucējumiem “Zelda”” direktore;

V.Valainis ekonomikas ministrs.

Citi dalībnieki:

Z. Beinare Labklājības ministrija (turpmāk – LM), Sociālo pakalpojumu un invaliditātes politikas departaments, vecākā eksperte;

E.Celmiņa LM, valsts sekretāra vietniece;

A.Dūdiņš LM, Sociālo pakalpojumu un invaliditātes politikas departamenta direktors;

K.Freiberga Latvijas Republikas tiesībsarga birojs, Bērnu tiesību nodaļas vecākā juriste;

D.Grabe Veselības un darbaspēju ekspertīzes ārstu valsts komisijas vadītāja;

E.Grāveris LM, Sociālo pakalpojumu un invaliditātes politikas departaments, vecākais eksperts;

J.Irbe KEM, Parlamentārais sekretārs;

- A.Kalniņš Cilvēku ar īpašām vajadzībām un invaliditāti digitālās integrācijas asociācija (turpmāk – ADISPSD), valdes priekšsēdētājs;
- A.Lukašenoka LM, Sociālo pakalpojumu un invaliditātes politikas departaments, direktora vietniece;
- I.Rezevska Latvijas Republikas tiesībsarga birojs, Sociālo, ekonomisko un kultūras tiesību nodaļas vadītāja;
- S.Rucka LM, Sociālo pakalpojumu un invaliditātes politikas departaments, vecākā eksperte;
- I.Rudzīte LPS, Padomniece veselības un sociālajos jautājumos;
- N.Snarskis Biedrība “PINS”, vadītājs;
- S.Survila Biedrība “Wings for wheels”, sociālais eksperts;
- I.Veinberga LM, Sociālo pakalpojumu un invaliditātes politikas departaments, vecākā eksperte.
- Surdotulks**
- A.Ostvalds Latvijas nedzirdīgo savienības Rehabilitācijas centrs, zīmju valodas tulks.
- Protokolē**
- L.Ševčuna LM, Sociālo pakalpojumu un invaliditātes politikas departaments, vecākā eksperte.

Sēdi sāk plkst. 12:00

Darba kārtībā:

1.	Nozaru ministriju virzītie un nākamā gada budžetā atbalstītie prioritārie pasākumi attiecībā uz personu ar invaliditāti vienlīdzīgām iespējām un tiesībām 2024.gadam	Visas ILNP sastāvā esošās nozaru ministrijas
2.	Informācija par izmaiņu sagatavošanu invaliditātes noteikšanā bērniem	Aiga Lukašenoka LM, Sociālo pakalpojumu un invaliditātes politikas departamenta direktora vietniece
3.	Veselības ministrijas paveiktais par ANO Konvencijas par personu ar invaliditāti tiesībām ieviešanu	Marika Petroviča VM, Integrētās veselības aprūpes nodaļas vadītāja
4.	Par mobilās lietotnes “Help in LV” izstrādātajiem un pieejamiem risinājumiem	Armīns Kalniņš ADIPSD valdes priekšsēdētājs

Sanāksmes sākumā labklājības ministrs informē, ka 2023.gada 5.decembra Ministru kabineta sēdē ir pieņemts un 2023.gada 7.decembrī spēkā stājās ILNP nolikuma jaunā redakcijā (MK 2023. gada 5.decembra noteikumi Nr. 699), kurā ir paplašināts ILNP sastāvs, tajā iekļaujot klimata un enerģētikas ministru un satiksmes ministru, kā arī no ILNP sastāva izslēgta Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisija. ILNP nolikumā ir

nostiprināti darba organizatoriskie jautājumi, nosakot, ka ILNP locekļiem ir pienākums deleģēt pārstāvošās iestādes kontaktpersonu sadarbībai ar ILNP sekretāru. Tāpat, ja pārstāvēto institūciju ILNP loceklis – ministrs - sēdi nevar apmeklēt, dalībai sēdē var tikt deleģēts – parlamentārais sekretārs, valsts sekretārs, valsts sekretāra vietnieks, ministrijas struktūrvienības vadītājs vai vadītāja vietnieks.

Informē, ka šā gada 2.ceturkšņa ILNP sēdē tika uzklautā prezentācija no Autotransporta direkcijas un Satiksmes ministrijas pārstāvjiem par ieceri izmantot eID kartes kā validācijas rīku braukšanas maksas atvieglojumu saņemšanai sabiedriskajā transportā, t.sk. personām ar invaliditāti. Ņemot vērā, ka vietēja un reģionāla mēroga mobilitāte ir būtiska iedzīvotāju, t.sk. personu ar invaliditāti ikdienas nepieciešamība, ir svarīgi uzzināt, kāds ir minētās ieceres ieviešanas progress. Aicina šo jautājumu ietvert kā 2024.gada ILNP 1. sēdes darba kārtības jautājumu un Satiksmes ministrijai uz nākamā gada 1. ceturkšņa sēdi sagatavot aktuālo informāciju.

Labklājības ministrs informē, ka atbilstoši apstiprinātajam ILNP 2023. gada darba plānam 4. ceturkšņa sēdē bija paredzēts uzklaut LM ziņojumu par WHODAS 2.0 anketas ieviešanas progresu invaliditātes vērtēšanas procesā. Tomēr, ņemot vērā ka piedāvājumu izstrāde joprojām ir sagataves procesā, t.sk., vērtējot piemērotāko pieeju invaliditātes ekspertīzes nodrošināšanā pilngadīgām personām, informācija par progresa virzību tiks iekļauta 2024.gada darba plānā.

1.jautājums

Nozaru ministriju virzītie un nākamā gada budžetā atbalstītie prioritārie pasākumi attiecībā uz personu ar invaliditāti vienlīdzīgām iespējām un tiesībām 2024.gadam

E.Celmiņa, L.Rozentāle, K.Briškens, M.Petroviča, N.Repina

U.Augulis, I.Balodis, N.Snarskis

E.Celmiņa sniedz informāciju par LM 2024.gada budžetā atbalstītajiem prioritārajiem, kā arī citiem atbalstītajiem pasākumiem.

- *Minimālo ienākumu sliekšņa palielināšana*¹ – minimālo ienākumu sliekšņa apmēra palielināšana tika īstenota 2023.gada 1.jūlijā, kā arī atkārtota minimālo ienākumu sliekšņa apmēra palielināšana tiks īstenota 2024.gada 1.janvārī. Minimālo ienākumu sliekšņu pārskatīšana turpmāk tiks veikta katru gadu janvārī. Izmaiņas tostarp ietekmēs tās personas, kuras ir valsts sociālā nodrošinājuma pabalsta invaliditātes gadījumā un minimālās invaliditātes pensijas saņēmējas. 2024.gadā piešķirtais papildu finansējums atbalstam minimālo ienākumu sliekšņa palielināšanai - gandrīz 103 milj./euro.

- *Ar 2024. gada 1. janvāri tiek atjaunota pakāpeniska piemaksu piešķiršana par apdrošināšanas stāžu, kas uzkrāts līdz 1995. gada 31. decembrim*², pie tām vecuma un invaliditātes pensijām, kas piešķirtas laikā no 2012. līdz 2018.gadam. Sākot ar 2029.gadu, visiem vecuma un invaliditātes pensijas saņēmējiem, par apdrošināšanas stāžu, kas uzkrāts līdz 1995.gada 31.decembrim, vienlaicīgi tiks piešķirta arī piemaksa. Piemaksas apmēru, līdzīgi kā vecuma pensiju, ik gadu indeksēs.

¹Minimālo ienākumu sliekšņa palielināšana. <https://www.lm.gov.lv/lv/jaunums/no-1-janvara-stajas-speka-jaunie-minimalo-ienakumu-slieksni>

²Piemaksa par apdrošināšanas stāžu. <https://www.lm.gov.lv/lv/jaunums/pensiju-piemaksu-atjaunosana-jautajumi-un-atbildes>

- No 2024. gada 1. janvāra atlīdzības pieaugums par 6% personām, kuras sniedz asistenta un pavadoņa pakalpojumu personām ar invaliditāti³. Atlīdzība par vienu pakalpojuma sniegšanas stundu (ieskaitot visus nodokļus) palielināsies no 5,11 euro līdz 5,42 euro. Piešķirtais papildu finansējums asistentu atlīdzības nodrošināšanai – 5 milj./euro.

- No 2024. gada 1. janvāra palielināts finansiālā atbalsta apmērs ģimenēm, kurās aug bērns ar invaliditāti vai bērns ar celiakiju^{4,5} - no 2024. gada 1. janvāra piemaksas pie ģimenes valsts pabalsta par bērnu ar invaliditāti apmērs un atbalsta apmērs ar celiakiju slimam bērnam palielinās līdz 160 euro/mēnesī. Piešķirtais papildu finansējums pabalsta apmēra nodrošināšanai – gandrīz 6 milj./euro.

- No 2024.gada 1.janvāra palielināsies finansiālā atbalsta apmērs personai ar invaliditāti ar cēloni “slimība no bērnības”, kurai ir nepieciešama kopšana - kopšanas pabalsta apmērs tiks palielināts līdz 413,43 euro/mēnesī⁶. Piešķirtais papildu finansējums atbalsta apmēra nodrošināšanai – 3,2 milj./euro.

- No 2024.gada 1.janvāra tiks nodrošināts jauns valsts apmaksāts starpnozaru pakalpojums – mobilās komandas paliatīvās aprūpes pakalpojums pacienta dzīvesvietā⁷ – kura ietvaros tiks nodrošināti ar veselības aprūpi saistīti komponenti, kā arī sociālie komponenti (sociālā aprūpe, tehniskie palīglīdzekļi, psihosociālā rehabilitācija). Piešķirtais finansējums pakalpojuma sociālo komponentu nodrošināšanai - gandrīz 5 milj./euro.

- 2024.gadā bērniem ar autiskā spektra traucējumiem, pilotprojekta ietvaros, tiks nodrošināta uzturošā terapija⁸- multiprofesionālas komandas darbs un dažādas rehabilitācijas metodes: ABA terapijas, ergoterapijas, logopēda, speciālā pedagoga nodarbības. Pakalpojumu īstenošs “Bērnu slimnīcas fonds”. Piešķirtais finansējums 2024.gadam – 350 tūkst./euro.

- 2024.gadā bērniem ar autiskā spektra traucējumiem un viņu ģimenes locekļiem tiks nodrošināti psihosociālās rehabilitācijas pakalpojumi – vispārīgās atbalsta grupas, specializētās atbalsta grupas un radošās darbnīcas⁹. Pakalpojumu īstenošs “Latvijas Autisma apvienība”. Piešķirtais finansējums 2024.gadam – 240 tūkst./euro.

- Valsts nodrošinās pašvaldībām līdzfinansējumu aprūpei mājās bērniem ar smagiem un ļoti smagiem funkcionāliem traucējumiem, kuriem ir Veselības un darbības ekspertīzes ārstu valsts komisijas noteikta invaliditāte un izsniegts atzinums par īpašas kopšanas nepieciešamību. Līdzfinansējums par bērnu tiks turpināts arī pēc pilngadības sasniegšanas, bet ne ilgāk kā līdz bērna 24 gadu vecuma sasniegšanai. Piešķirtais finansējums līdzfinansējuma nodrošināšanai – 5,5 milj./euro.

³ Grozījumi Ministru kabineta 2021. gada 18. maija noteikumos Nr. 316 "Noteikumi par asistenta, pavadoņa un aprūpes pakalpojumu personām ar invaliditāti". <https://www.vestnesis.lv/op/2023/250.13>

⁴ Piemaksa pie ģimenes valsts pabalsta par bērnu ar invaliditāti. <https://www.lm.gov.lv/lv/jaunums/no-janvara-tiks-palielinatas-piemaksas-pie-gimenes-valsts-pabalsta-par-bernu-ar-invaliditati>

⁵ Piemaksa pie ģimenes valsts pabalsta par bērnu ar invaliditāti. <https://www.lm.gov.lv/lv/jaunums/no-janvara-tiks-palielinats-atbalsta-apmiers-ar-celiakiju-slimiem-berniem>

⁶ Kopšanas pabalsta apmērs. <https://www.lm.gov.lv/lv/jaunums/no-janvara-tiks-palielinats-kopšanas-pabalsta-apmiers-cilvekiem-ar-invaliditati-kuri-parsniegusas-18-gadu-vecumu-un-kuriem-invaliditates-celonis-ir-slimiba-no-bernibas>

⁷ Paliatīvās aprūpes mobilās komandas pakalpojumi pacienta dzīvesvietā. <https://www.vmnvd.gov.lv/lv/paliativas-aprupes-mobilas-komandas-pakalpojumi-pacienta-dzivesvietā>

⁸ Autisma kabinets. <https://www.bsflv.lv/projekti-pakalpojumi/autisma-kabinets-1>

⁹ Psihosociālās rehabilitācijas pakalpojums bērniem ar autiskā spektra traucējumiem. <https://www.lm.gov.lv/lv/jaunums/pakalpojums-berniem-ar-autismu-tiks-turpinats>

- Tāpat kopš 2023.gada novembra ir ieviests jauns valsts apmaksāts sociālais pakalpojums – *atbalsta persona lēmumu pieņemšanā personām ar garīga rakstura traucējumiem*¹⁰, kurām noteikta I vai II invaliditātes grupa. Piešķirtais finansējums 2024.gadam – 629 tūkst./euro.

Ar visu iepriekšminēto informācija ir iespējams iepazīties LM tīmekļa vietnē¹¹.

L.Rozentāle sniedz informāciju ka saskaņā ar Ministru kabineta noteikumiem Nr.345 “Aizsargātā lietotāja tirdzniecības pakalpojuma noteikumi” ir noteikts, ka trūcīgai vai maznodrošinātai mājāsaimniecībai, ģimenei, kuru aprūpē ir bērns ar invaliditāti, personām ar I invaliditātes grupu vai tās aizgādņiem, kā arī daudz bērnu ģimenei tiek piemērots samazinājums rēķina summai par elektroenerģiju, sistēmas pakalpojumiem un obligātā iepirkuma komponenti. Līdz 2023.gada 31.decembrim maksājuma samazinājums noteikts - daudz bērnu ģimenēm 25 euro/mēnesī apmērā, un pārējiem aizsargātajiem lietotājiem – 20 euro/mēnesī apmērā. 2024.gadā maksājumu samazinājums tiks saglabāts iepriekšminētajā apmērā¹².

K.Briškens informē, ka SM ir izveidojusi Mobilitātes vienlīdzības un pieklūstamības konsultatīvo padomi¹³ (turpmāk – mobilitātes konsultatīvā padome), kuras sastāvā ir SM un SM padotības iestāžu pārstāvji, personu ar invaliditāti pārstāvošās nevalstiskās organizācijas (turpmāk – NVO), Latvijas pensionāru federācija, Latvijas politiski represēto apvienība, biedrība Mammām un tētiem, u.c. pārstāvji. Mobilitātes konsultatīvo padomi vadīs Latvijas Cilvēku ar īpašām vajadzībām sadarbības organizācijas SUSTENTO valdes priekšsēdētājā un SM ministra ārštata padomniece pieklūstamības jautājumos Gunta Anča. Mobilitātes konsultatīvā padome sniegs konsultācijas personu mobilitātes vienlīdzības un pieklūstamības politikas veidošanas procesā, veicinās mērķgrupas pārstāvošo NVO un pasažieru pārvadājumu jomā iesaistīto transporta nozares un citu institūciju sadarbību, kā arī mobilitātes konsultatīvās padomes uzdevums ir apzināt problēmas personu tiesībās mobilitātes vienlīdzības nodrošināšanā un sniegt priekšlikumus to risināšanai, tādā veidā arī veicinot 2019.gada 17.aprīļa Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvas (ES) 2019/882 par produktu un pakalpojumu pieklūstamības prasībām¹⁴ noteikto prasību ieviešanu. Saredz, ka Mobilitātes konsultatīvās padomes darbība varētu papildināt ILNP darbību un vēlētos virzīt mobilitātes un sakaru pieklūstamības jautājumus kā tēmu kopējā dialogā.

U.Augulis atzinīgi vērtē izveidoto Mobilitātes konsultatīvo padomi. Aicina uz padomes sēdēm uzaicināt arī LM pārstāvjus, kā arī izsaka piekrišanu sadarbības iespējām un kopējām diskusijām starp abu padomju locekļiem un citām iesaistītajām pusēm par pieklūstamības jautājumiem. Kā arī norāda, ka būtiska ir arī pašvaldību iesaiste un atbalsts pieklūstamības jautājumu risināšanā.

¹⁰Noteikumi par atbalsta personu lēmumu pieņemšanā pakalpojumu. <https://likumi.lv/ta/id/346948-noteikumi-par-atbalsta-personu-lemumu-pienemsana-pakalpojumu>

¹¹Izmaiņas sociālajā jomā 2024. gadā. <https://www.lm.gov.lv/lv/jaunums/izmainas-socialaja-joma-2024-gada>

¹²Grozījumi Ministru kabineta 2021. gada 1. jūnija noteikumos Nr. 345 "Aizsargātā lietotāja tirdzniecības pakalpojuma noteikumi". <https://likumi.lv/ta/id/348296-grozijumi-ministru-kabineta-2021-gada-1-junija-noteikumos-nr-345-aizsargata-lietotaja-tirdzniecibas-pakalpojuma-noteikumi->

¹³Mobilitātes vienlīdzības un pieklūstamības konsultatīvā padome. <https://www.sam.gov.lv/lv/jaunums/veidos-mobilitates-vienlidzibas-un-pieklustamibas-konsultativo-padomi>

¹⁴2019.gada 17.aprīļa Eiropas Parlamenta un Padomes direktīva(ES) 2019/882 par produktu un pakalpojumu pieklūstamības prasībām. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/PDF/?uri=CELEX:32019L0882>

K.Brīškens piebilst, ka mobilitātes konsultatīvās padomes sēžu laikā tiks pieaicināti dažādi resori, t.sk. LM, lai tiktu veicināta mobilitātes un sakaru infrastruktūras pakalpojumu pieklūstamība.

M.Petroviča informē, ka atbilstoši VM 2024.gada virzītajām un atbalstītajām prioritātēm, tiek paredzēts, ka tiks aptvertas visas potenciālo pacientu vajadzības.

N.Repina informē, par IZM 2024.gada atbalstītajām prioritātēm – asistenta izglītības iestādē atlīdzības paaugstinājums par 6%³. Kā arī ir nodrošināts papildu finansējums pedagogu darba samaksas paaugstināšana, t.sk. speciālās izglītības iestādes darbiniekiem un atbalsta personālam (speciālais pedagogs, logopēds, psihologs, sociālais pedagogs, pedagoga palīgs)¹⁵.

I.Balodis informē, ka saistībā ar vides pieklūstamības veicināšanu 2023.gadā LM sadarbībā ar nodibinājumu “Invalidu un viņu draugu apvienība ”Apeirons”” un Eiropas Pieejamības resursu centru “Accessible EU” ir nodrošinājis metodisko atbalstu un apmācījuši Vides pieklūstamības ekspertus, kuri ir gatavi laikus sniegt konsultācijas pašvaldībām, arhitektiem, projektētājiem un būvniekiem, lai pieklūstamībai būtu loģisks ēkas risinājums¹⁶. Arī šie apmācītie eksperti var tikt iesaistīti dažādās ar pieejamības jautājumiem saistītās aktivitātēs. Izsaka priekšlikumus, ka ILNP darbību varētu stiprināt, izvirzot mērķus, prioritātes, kas attiecīgajā gadā būtu izskatāms un iekļaujams sēžu darba plānā. Kā piedāvājums prioritārajiem jautājumiem, kas varētu tikt izskatīti, ir - personu ar invaliditāti nodarbinātība, kā arī vides pieklūstamības jautājumi, t.sk. kā veicināt to, lai vides pieklūstamības prasības tiek ievērotas. Tāpat, būtu svarīgi izstrādāt uzraudzības mehānismu, kā dažādi iesaistītie resori pilda savus izvirzītos mērķus un darbības, lai veicinātu personu ar invaliditāti vienlīdzīgas tiesības un iespējas.

U.Augulis atbalsta, ka ILNP varētu tikt izvirzīti gada darbības mērķi vai prioritātes. Tā arī apstiprina, ka ir jāveicina kontroles mehānismi saistībā ar noteikto plānu un darbību ieviešanu, bet plānu ieviešana arī ciešā mērā ir saistīta ar finansiālajām iespējām.

E.Celmiņa norāda, ka ILNP gada plāns tiek veidots gada sākumā. Apstiprina, ka gada darba plānā varētu tikt iekļautas I.Baloža minētās prioritātes - personu ar invaliditāti nodarbinātība un pieklūstamības jautājumi. Tāpat ILNP gada darba plānā var paredzēt, ka tiks īstenota starpinstitūcijas darba grupas¹⁷ par vides, pakalpojumu un informācijas pieklūstamības veicināšanu (turpmāk – pieklūstamības darba grupa) uzraudzība, kura tika izveidota, reaģējot uz Labdarības maratona “Dod pieci!” atklātajā vēstulē iezīmētajiem trūkumiem pieklūstamības jomā, izvirzītajiem uzdevumiem nozaru ministriju un institūciju atbildībā ar mērķi veicināt vides, pakalpojumu un informācijas pieklūstamību.

I.Balodis piebilst, ka sabiedrībā joprojām ir nepietiekamas zināšanas par personām ar invaliditāti, sabiedrības locekļi var būt ļoti neiecietīgi pret šīm personām. Nepieciešams veidot papildu informatīvās kampaņas, sabiedrības izglītošanas pasākumus, tos īstenojot regulāri, kas arī veicinās gan personu ar invaliditāti nodarbinātību, gan izpratni par pieklūstamību. Papildus min, ka atbalsts personām ar invaliditāti ir gana plašs un pieejams no dažādiem resoriem, tomēr ne vienmēr informācija par pieejamajiem atbalstiem ir viegli pieejama, atrodamā vai saprotama un būtu jāveicina šādas informācijas pieejamība

¹⁵ Grozījumi Ministru kabineta 2016. gada 5. jūlija noteikumos Nr. 445 "Pedagogu darba samaksas noteikumi". <https://likumi.lv/ta/id/348678-grozijumi-ministru-kabineta-2016-gada-5-julija-noteikumos-nr-445-pedagogu-darba-samaksas-noteikumi>

¹⁶ Vides pieejamības eksperti. <https://www.apeirons.lv/pirmo-reizi-latvija-istenotas-verienigas-macibas-ekspertizes-speju-vides-un-digitalas-pieklustamibas-joma-paaugstinasanai/>

¹⁷ 2022.gada 18.maijā ar labklājības ministra rīkojumu Nr.68 tika izveidota darba grupa “Par darba grupas personu ar invaliditāti vides, pakalpojumu un informācijas pieklūstamības veicināšanai izveidi”

vienuviet. Informē, ka ar LM atbalstu ir izstrādāta mājaslapa www.asistenti.lv, kurā ir pieejama informācija par valsts un pašvaldību atbalsta iespējām personām ar invaliditāti, kā arī šī informācija tiek regulāri pārskatīta. Aicina atsākt organizēt agrāk īstenotās sanāksmes ar NVO, kā arī citām iesaistītajām pusēm, lai stiprinātu sadarbību un NVO līdzdalību, it īpaši reģionālā līmenī, par dažādiem jautājumiem, kas skar personas ar invaliditāti.

U.Augulis akcentē, ka ir svarīgi, ka informācija ir pieejama, saprotama un mērķa grupai sasniedzama, un ir jāmeklē risinājumi, kā efektīvāk nodot informāciju un sasniegt attiecīgās personas gan no valsts, gan no NVO puses.

I.Balodis piebilst, ka sabiedrības informēšanas kampaņas varētu uzticēt NVO.

E.Celmiņa skaidro, ka informācija par atbalsta iespējām personām ar invaliditāti ir pieejama, tomēr kā zināms apgrūtinājums ir informācijas plašais apjoms, kas attiecīgi pieprasa stiprināt jaunas, kā arī pilnveidot jau esošās digitālas prasmes, lai plašajā informācijas daudzumā spētu orientēties un atrast sev nepieciešamo. Tomēr tām personām, kuras digitālos rīkus nelieto, ir būtisks tieši NVO atbalsts, lai jaunākā un aktuālākā informācija par personām ar invaliditāti tiktu nodota un sasniegtu šīs personas.

N.Snarskis atbalsta I.Baloža piedāvājumu par nodarbinātības jautājumu iekļaušanu ILNP gada darba plānā. Pārstāvētā biedrība "PINS" sadarbībā ar Nodarbinātības valsts aģentūru 2023.gadā īstenoja mentora pakalpojumu personām ar psihiskiem traucējumiem, sniedzot atbalstu, lai palīdzētu personai iekārtoties, nostiprināties un noturēties darba vietā, kur pēc īstenotā atbalsta nodrošināšanas ir izdarīti dažādi secinājumi, ar kuriem būtu svarīgi dalīties, lai tiktu veicināta mērķa grupas nodarbinātība. Uzsver, ka personām ar garīga rakstura traucējumiem un psihiskām saslimšanām būtiskāks ir tieši atbalsts no speciālistiem. Šo personu grupai biežāk ir nepieciešams regulārs atbalsts, pamudinājums, iedrošinājums, lai viņi vērstos pēc nepieciešamā atbalsta vai pakalpojuma.

K.Briškens piebilst, ka SM šobrīd veic dzelzceļa staciju un peronu vides piekļūstamības izvērtējumu, kur daļa no esošajiem peroniem un stacijām ir pārveidoti atbilstoši vides piekļūstamības prasībām, t.sk., lai nodrošinātu iespēju pārvietoties ar jauno, zemās grīdas elektrovilcienu. Tomēr ir daļa staciju un peronu, kuru infrastruktūra joprojām nav piekļūstama un, lai to veicinātu, būs nepieciešama dažādu atbildīgo pušu iesaiste, t.sk. pašvaldību un NVO iesaiste un atbalsts, lai ne tikai stacijas infrastruktūra būtu piekļūstama, bet arī, lai cilvēki ar invaliditāti varētu līdz šai stacijai nokļūt, to varētu veikt droši un personas spējām atbilstoši.

Nolemj: ILNP 2024.gada darba plānā izvirzīt nodarbinātības un piekļūstamības jautājumus kā prioritārās tēmas, kā arī paredzēt piekļūstamības darba grupas ietvaros izvirzīto uzdevumu īstenošanas uzraudzību.

2.jautājums

Informācija par izmaiņu sagatavošanu invaliditātes noteikšanā bērniem

A.Lukašenoka

A.Lukašenoka sniedz prezentāciju par plānotajām izmaiņām invaliditātes noteikšanā bērniem (skatīt prezentāciju 1.pielikumā). Šobrīd saskaņā Ministru kabineta noteikumiem Nr.805 “Prognozējamās invaliditātes, invaliditātes un darbības zaudējuma noteikšanas un invaliditāti apliecināšanas dokumenta izsniegšanas noteikumi”¹⁸ 4.pielikumu invaliditātes noteikšana bērniem tiek balstīta uz medicīnisko pieeju, t.i., ņemot vērā bērnam noteikto medicīnisko diagnozi, tiek vērtēta bērna atbilstība invaliditātes statusam. Lai mazinātu atšķirības starp bērnu un pieaugušo invaliditātes noteikšanas sistēmu, pilnveidotu invaliditātes noteikšanas sistēmu bērniem, kā arī izstrādātu invaliditātes noteikšanas metodiku atbilstoši bērna vecumposmiem, laikā no 2017.-2019. gadam tika īstenots Eiropas Savienības fondu finansēts pilotprojekts “Bērnu invaliditātes noteikšanas sistēmas pilnveide”¹⁹. Ņemot vērā pilotprojekta rezultātus, kā arī diskusijās pausto no mērķa grupu pārstāvošajām NVO un ģimenēm, kuru aprūpē ir bērns ar invaliditāti, LM ir izstrādājusi piedāvājumu (konceptuālo ziņojumu) – mainīt pieeju invaliditātes novērtēšanā bērniem, invaliditātes noteikšanas sistēmu bērniem dalot 3 vecumposmos: 1) 0-6 gadu vecumam - invaliditāte tiks noteikta joprojām, balstoties uz medicīnisko diagnozi 2) 7-14 gadu vecumam un 3) no 15-17 gadu vecumam atbilstība invaliditātes statusam tiktu vērtēta, medicīnisko diagnozi skatot kopsakarā ar funkcionēšanas novērtējumu, proti, invaliditātes novērtēšanā ietverot Starptautiskās funkcionēšanas, nespējas un veselības klasifikatora bērnu un jauniešu versiju (SFK-BJ).

Šādas pieejas izmantošana ļaus salāgot invaliditātes noteikšanas pieeju bērniem un pilngadīgām personām, kā arī harmonizēt pāreju no bērna ar invaliditāti statusa uz pilngadīgas personas ar invaliditāti statusu.

Tāpat konceptuālajā ziņojumā tiek padāvātas arī izmaiņas attiecībā uz valsts sniegto finansiālo atbalstu invaliditātes gadījumā un atbalsta pakalpojumiem invaliditāte seku mazināšanai.

Pilnveidotās invaliditātes noteikšanas sistēmas bērniem indikatīvais ieviešanas laiks – līdz 2026.gada 2.pusgamam.

Nolemj: Sniegto informāciju pieņemt zināšanai.

¹⁸ <https://likumi.lv/ta/id/271253-noteikumi-par-prognozejamas-invaliditates-invaliditates-un-darbspeju-zaudejuma-noteikšanas-kriterijiem-terminiem-un-kartibu>

¹⁹ Projekts “Bērnu invaliditātes noteikšanas sistēmas pilnveide”.

<https://www.vdeavk.gov.lv/lv/projekts/projekts-bernu-invaliditates-noteikšanas-sistemas-pilnveide-nr-914316i001>

3.jautājums

Veselības ministrijas paveiktais ANO Konvencijas ieviešanai

M.Petroviča

U.Augulis, N.Snarskis

M.Petroviča prezentē VM paveikto saistībā ar ANO Konvencijas par personu ar invaliditāti tiesībām ieviešanu (skatīt prezentāciju 2.pielikumā). Informē par veiktajām izmaiņām un panāktajiem uzlabojumiem prioritārajās veselības aprūpes jomās. *Onkoloģijas* jomā, kā būtiskākās izmaiņas - ir ieviests valsts apmaksāts prostatas vēža skrīnings un pārskatītas skrīninga metodes. Ir ieviests “Dzeltenais koridors” pacientiem ar iespējamo ļaundabīgo audzēju recidīvu. Ir nodrošināta iespēja saņemt valsts apmaksātu krūts rekonstrukciju sievietēm pēc ļaundabīga audzēja. Ir noteikts, ka personām, kurām pēc skrīninga rezultātiem ir kādas iespējamās atradnes, persona ir atbrīvota no pacienta līdzmaksājuma tālākiem izmeklējumiem, kā arī citas izmaiņas.

Informē, ka no 2024.gada paredzēts nodrošināt *Mobilās komandas paliatīvās aprūpes pakalpojumu pacienta dzīvesvietā*⁷, nodrošinot multiprofesionālu un starpdisciplināru atbalstu personai un viņas piederīgajiem. *Mātes un bērna veselības* jomā, kā būtiskākās izmaiņas ir - mazinātas gaidīšanas rindas medicīniskās apaugļošanas pakalpojuma saņemšanai. Ir paplašināts jaundzimušo skrīnings divu jaunu slimību agrīnai diagnostikai. Ir uzlabota *zobārstniecības pakalpojumu pieejamība bērniem akūtos gadījumos*.

Psihiskās veselības jomā ir ieviestas multiprofesionālās komandas, kas sniedz plašu nemedikamentozās terapijas klāstu. Ir nodrošinātas valsts apmaksātas klīniskās un veselības psihologa konsultācijas, ja ir izsniegts ģimenes ārsta nosūtījums. Ir ieviestas jaunas diagnostikas metodes un agrīnās intervences programmas t.sk. bērniem ar autiskā spektra traucējumiem, pacientiem ar šizofrēniju u.c. Ir veikts darbs saistībā ar veselības aprūpes tarifu pārskatīšanu, veikti pasākumi cilvēkresursu piesaistei un nodrošināšanai, nodrošinātas apmācības un izpratnes veidošana, t.sk. par vides piekļūstamības jautājumiem, tiek veikts darbs saistībā ar informācijas digitalizāciju un datu apmaiņu u.c. Tiks turpināts darbs pie ārstu pieejamības un medikamentu pieejamības uzlabošanas, veselības aprūpes kvalitātes veicināšanas, slimnīcu pārvaldības uzlabošanas, atalgojuma modeļa ieviešanas un citām, ar kvalitāti, pieejamību un efektivitāti saistītām darbībām.

U.Augulis pasakās par prezentāciju un norāda, ka vēlētos redzēt lielāku atbalstu no VM un ģimenes ārstiem, lai personas, kurām ir onkoloģiskā saslimšana, tiktu informētas par iespēju saņemt valsts apmaksātu psihosociālās rehabilitācijas pakalpojumu personām ar onkoloģisku saslimšanu, kas tiek nodrošināts gan bērniem, gan pieaugušajiem.

N.Snarskis informē, ka Ministru kabineta noteikumu Nr.899 “Ambulatorajai ārstēšanai paredzēto zāļu un medicīnisko ierīču iegādes izdevumu kompensācijas kārtība”²⁰ 4.¹ punkts nosaka, ka pacients, iegādājoties kompensējamo zāļu sarakstā iekļautās zāles vai medicīniskās ierīces I kompensācijas kategorijas ietvaros, aptiekā maksā līdzmaksājumu – 0,71 euro par katru recepti. Norāda, ka personas ar GRT vai psihiskām saslimšanām biežāk izvēlas nepieciešamos medikamentus neizņemt, jo nevēlas veikt līdzmaksājumu, izvēlās paturēt attiecīgā līdzmaksājuma summu. Aicina pārdomāt, vai šī mērķa grupas kategorija varētu tikt iekļauta pie tām pacientu grupām, kuras no līdzmaksājuma ir atbrīvotas.

Nolemj: Sniegto informāciju pieņemt zināšanai.

²⁰ <https://likumi.lv/ta/id/147522-ambulatorajai-arstesanai-paredzeto-zalu-un-medicinisko-iericu-iegades-izdevumu-kompensacijas-kartiba>

4.jautājums

Par mobilās lietotnes “Help in LV” izstrādātajiem un pieejamiem risinājumiem

A.Kalniņš

U.Augulis

A.Kalniņš sniedz prezentāciju par izstrādātās mobilās lietotnes “Help in LV” un informācijas apmaiņas platformas pieejamiem risinājumiem (skatīt prezentāciju 3.pielikumā). Informācijas apmaiņas platforma un mobilā lietotne tika izstrādā ar mērķi, lai atvieglotu un nodrošinātu, ka personas ar invaliditāti spēj sasniegt un komunicēt ar dažādiem nepieciešamajiem ārkārtas dienestiem, kā arī citām valsts un pašvaldību institūcijām, piemēram, ģimenes ārstu konsultatīvais tālrunis. Mobilajā lietotnē ir iespējams norādīt savu uzticības personu, kura arī saņems informāciju par to, ja persona mēģina sazināties ar atbalsta vai ārkārtas dienestiem, kā arī saņems tiešsaistes informāciju par personas atrašanās vietu. Tāpat, ja persona ir, piemēram, ar dzirdes traucējumiem, sazinoties ar nepieciešamā atbalsta dienestu, zvanam var tikt piesaistīta uzticības persona, kas varēs sniegt tūlītēju nepieciešamo atbalstu informācijas nodošanā. Tie dienesti, kuri izmanto informācijas apmaiņas platformu, saņemot zvanu vai ziņu no personas, savā informācija sistēmā var iegūt informāciju par personu, personas veselības ierobežojumiem, iepriekšēji sniegto atbalstu, personas atrašanās vietu, izvēlēto uzticības personu u.c. nepieciešamo informāciju, lai varētu nodrošināt personai vajadzīgo atbalstu. Informāciju, kas ir pieejama un redzama atbalsta dienestiem, nosaka pats cilvēks²¹.

U.Augulis pasakās par sniegto prezentāciju un norāda, ka izveidotais risinājums ir vērtīgs un noderīgs dažādām mērķa grupām, dažādās situācijās. Ir nepieciešams pārdomāt un izvērtēt esošā risinājuma savietojamības iespējām ar dažādām iestādēm un dienestiem, t.sk., lai tiktu ievērota datu drošība un aizsardzība.

A.Kalniņš piebilst, ka ir svarīgi nodrošināt iespēju personām ar invaliditāti nepieciešamo informāciju nodot un ka attiecīgās iestādes vai dienesti šo informāciju var saņemt, lai atvieglotu atbalsta un palīdzības sniegšanu un saņemšanu atbilstoši personas vajadzībām.

Nolemj: Sniegto informāciju pieņemt zināšanai.

Pielikumi:

1. Prezentācija “Informācija par izmaiņu sagatavošanu invaliditātes noteikšanā bērniem”;
2. Prezentācija “Par Veselības ministrijas paveikto ANO konvencijas ieviešanā”.
3. Prezentācija “Par mobilās lietotnes “Help in LV” izstrādātajiem un pieejamiem risinājumiem”.

Sēdi beidz plkst.: 13:45

Labklājības ministrs, Invaliditātes lietu nacionālās padomes priekšsēdētājs	U.Augulis
--	-----------

L.Ševčuna, 67021594
Liva.Sevcuna@lm.gov.lv

²¹ <https://www.adipsd.com/risinajumi>